

Aan de leden van de
verenigde vergadering

V.V: 30 juni 2010
Agendapuntnr. 8
Onderwerp Jaarrekening en jaarverslag 2009

Datum 4 mei 2010
Bijlagen 2

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarrekening en het jaarverslag van ons hoogheemraadschap over 2009 aan. De jaarrekening en het jaarverslag vormen samen de bestuurlijke verantwoording over de uitvoering van de taken gedurende het afgelopen jaar. In deze aanbiedingsnotitie lichten wij de gekozen vorm van rapportage toe, gaan wij in op de resultaten en belichten wij waar nodig de achtergronden van deze resultaten.

2. Jaarrekening

In de begroting 2008 werd een eerste stap gezet naar een meer beleidsmatige begroting. In deze begroting werd voor de eerste keer informatie toegevoegd over de verwachte resultaten, het effect en kritische succesfactoren van de beleidsproducten. Hierdoor ontstond meer inzicht in het doel van de begrote kosten en kwam de sturing op resultaat dichterbij. Bij het opstellen van de programmabegroting over 2009 is deze lijn verder opgepakt en verfijnd. Deze ontwikkeling zal zich de komende jaren verder doorzetten, waarbij we er op vertrouwen dat op basis van ervaring en voortschrijdend inzicht de kwaliteit en stuurbaarheid van de financiële cyclus tot en met de jaarrekening zal toenemen.

De jaarrekening sluit nauw aan op de begroting van 2009. Dat betekent dat we in het verlengde van deze begroting ons in de jaarrekening naast de financiële verantwoording ook richten op de behaalde resultaten en effecten. In de verklarende teksten bij de verschillende beleidsproducten is hieraan de nodige aandacht besteed. Met inachtneming van de kwaliteit van de in de begroting vermelde resultaten en effecten constateren wij dat dit op een aantal programma's goed is gelukt. Op een aantal andere programma's blijkt duidelijk dat een verdere ontwikkeling is vereist. Deze ontwikkeling heeft met de vaststelling van het nieuwe WBP en de daarvan afgeleide programmabegroting een nieuwe dimensie gekregen. De gewijzigde programma indeling heeft bij de begroting 2010 nog niet geleid tot een volledige set van prestatie-indicatoren. In 2010 zal hierin de nodige verbetering worden aangebracht. Een en ander in combinatie met de nulmeting van de WBP doelen.

In deze toelichtende notitie staan wij eerst stil bij de resultaten in algemene zin, waarna we de toelichting op de jaarrekening verdiepen naar de programma's, gevolgd door de resultaatbestemming. Hierna volgt een beschouwing van de treasury, de balans en de investeringen. Tot slot wordt de accountantsverklaring en het jaarverslag kort toegelicht.

Financieel resultaat

In de voorjaarsnota van 2009 zijn als gevolg van diverse ontwikkelingen wijzigingen in de programmabegroting aangebracht. Deze wijzigingen leidden tot een afname van het begrotingstekort van € 2,4 miljoen in de programmabegroting naar € 0,4 miljoen ten tijde van de voorjaarsnota. Uiteindelijk sluiten wij het jaar 2009 met een overschot van € 0,2 miljoen af. Dit financieel positieve resultaat vertaalt zich in een navenant kleinere onttrekking uit de desbetreffende bestemmingsreserves. In de bijgevoegde jaarrekening treft u een uitgebreide analyse naar programma's en beleidsproducten aan. Daarbij zijn de begrote bedragen ontleend aan de voorjaarsnota 2009 en daarom inclusief de bij de voorjaarsnota vastgestelde begrotingswijzigingen.

Uitgaven per programma: rekening versus (gewijzigde) begroting

Programma	Netto lasten in € 1.000		
	Rekening 2009	Begroting 2009	Vershil
Netto lasten			
Planvorming	3.515	3.686	171 V
Aanleg en onderhoud waterkeringen	3.758	4.130	372 V
Inrichting en onderhoud watersystemen	15.946	17.628	1.682 V
Bouw en exploitatie zuiveringstechnische Werken	33.253	31.875	-1.378 N
Aanleg en onderhoud wegen	2.614	2.795	181 V
Vergunningverlening en handhaving keur	1.951	2.084	133 V
Beheersing van lozingen	1.704	1.799	95 V
Heffing en invordering	4.832	4.301	-531 N
Algemeen (incl. bestuur + communicatie)	1.260	1.085	-175 N
Totaal netto lasten	68.833	69.383	550 V

De belangrijkste verschillen tussen jaarrekening en begroting lichten wij als volgt toe:

Planvorming

Enkele plannen hebben vertraging in de uitvoering opgelopen (zie toelichtingen Veenweidepact en Stedelijk waterplannen), waardoor € 75.000 minder is besteed aan advieskosten en dienstverlening derden.

Waterkeringen

Aan primaire waterkeringen is ruim € 125.000 minder schadeherstel nodig geweest. Daarnaast waren er onverwachte meevallers bij het inkopen. Verder is in 2009 geen steenzetwerk verricht en waren aanvullingen maar beperkt noodzakelijk. Een aanzienlijke reductie van de kosten is gerealiseerd door voor het eerst betonpuin te gebruiken in plaats van stortsteen.

Vanwege de goede zomer hoefde het maaisel van de dijk niet gestort te worden, maar kon het gebruikt worden als veevoer. Dat leverde een besparing in de stortkosten op. Ook waren er in 2009 weinig stormvloed, waardoor er weinig vloedmerk verwijderd hoefde te worden. Tot slot waren er nauwelijks reparaties noodzakelijk bij de opslagterreinen waar dat andere jaren wel gangbaar was. Het budget van ruim € 35.000 voor onderhoud aan de overige waterkeringen is in 2009 niet benut.

Watersystemen

De realisatie van het product aanleg en onderhoud watersystemen is € 600.000 achter gebleven op het budget. Het budget op onderhoud van watergangen en kunstwerken is niet volledig benut door het niet uitvoeren van natuurvriendelijke oevers in Capelle aan den IJssel, vertraging van de overdracht van hoofdwatgangen door ProRail, Provincie Zuid-Holland, Rijkswaterstaat en GZH, minder afvoer van vuil door derden en het onderhoud aan de passieve kunstwerken is voordeliger uitgevallen. Totaal is € 400.000 minder uitgegeven aan onderhoud. Het budget voor overige dienstverlening derden is eveneens op diverse producten niet volledig benut en levert een voordeel op van ca. € 70.000. Daarnaast een rentevoordeel ontstaan van € 130.000 op product aanleg en verwerving van waterlopen.

Het budget voor overige dienstverlening van derden bij het product baggeren waterlopen is niet geheel benut omdat minder werk is uitbesteed door inzet eigen personeel, per saldo € 70.000 lagere kosten.

Bij het product beheer hoeveelheid water zijn minder kosten gemaakt voor elektriciteit (€ 350.000) als gevolg van minder verbruik van elektriciteit door minder draaiuren van de installaties, onder andere als gevolg van een relatief droog jaar. Daarnaast heeft HHSK een lagere kWh prijs betaald. Ook zijn minder kosten voor gasolie (€ 40.000) gemaakt en minder rentekosten (€ 40.000) op dit product geboekt. Er kon worden volstaan met minder kosten voor personeel (€ 150.000.)

Als gevolg van de nieuwe regelgeving zijn in 2009 twee activa met negatieve boekwaarden vrijgevallen en als boekwinst van € 441.000 in de exploitatie op het product bouw en verwerving gemalen verantwoord. Bij de monitoring watersystemen is € 154.000 minder uitgegeven, vooral veroorzaakt door lagere kosten voor onderhoud, dienstverlening derden (€ 50.000) en minder onderzoekskosten (€ 40.000).

Zuiveren

Er is circa € 600.000 minder uitgegeven op de overige exploitatiekosten bij het transport van afvalwater door aanzienlijk lagere onderhoudskosten voor gebouwen, terreinen en mechanische installaties, lagere uitgaven voor elektriciteit (lagere kWh prijs) en dienstverlening door derden. Er zijn meer rentekosten (circa € 200.000) geboekt op dit product dan begroot als gevolg van een administratieve correctie. Het grootste voordeel op dit beleidsproduct is gerealiseerd door een boekwinst als gevolg van de verkoop van rioolgemalen aan de Stichting Beheer Registergoederen Schieland.

Op het product gezuiverd afvalwater hebben correcties in de activa als gevolg van de gewijzigde regelgeving per 1 januari 2009 grote financiële gevolgen gehad:

- Een activum met een negatieve boekwaarde van € 1 miljoen is vrijgevallen;
- Twee geactiveerde boekverliezen en geactiveerde overige lasten van in totaal € 6,4 miljoen van oude installaties zijn ten laste gebracht van de exploitatierekening.

Het financiële nadeel van deze correcties van totaal € 5,4 miljoen wordt deels (€ 1,3 miljoen) gecompenseerd door de onderschrijvingen op de overige exploitatiekosten op dit product. Dit is vooral veroorzaakt door lagere energiekosten. De onderschrijving is het gevolg van een lager energie- en gasverbruik op de zuiveringsinstallaties als gevolg van een geringere hoeveelheid aangevoerd afvalwater en een hoger eigen biogasproductie op awzi Kralingseveer. Maatregelen om energie te besparen in het kader van de meerjarenafspraken (MJA) zijn effectief. Tevens is de all-in kWh prijs minder hoog dan geraamd. Ook op onderhoud en overige dienstverlening derden zijn de budgetten onderschreden.

De afvalwaterbehandeling door derden was € 200.000 goedkoper doordat de tarieven voor grensoverschrijdend afvalwater uiteindelijk iets gunstiger uitvielen.

Wegen

Binnen de overige exploitatiekosten is een onderschrijding gerealiseerd doordat in 2009 kritisch is gekeken naar de noodzaak van asfaltonderhoud. Dit heeft geresulteerd in lagere uitgaven voor asfaltonderhoud en meer borden met de waarschuwing "slecht wegdek" voor wegvakken waarvoor de voorbereiding voor reconstructie reeds is begonnen of binnenkort zal starten.

Daarnaast zijn er minder beschoeiingen aangelegd waarbij bovendien met een pilot is onderzocht in hoeverre innovatie mogelijk is en daarmee de kosten structureel beperkt kunnen worden.

Heffing en Invordering

Invorderingskosten

Eind 2009 is het budget met in totaal € 510.000 overschreden. Enerzijds zijn de exploitatiekosten overschreden met € 275.000 waarvan € 112.000 personele kosten (incl. inleenkrachten) en € 163.000 overige dienstverlening door derden. Anderzijds is de opbrengst dwanginvordering € 235.000 lager uitgekomen dan begroot.

Bij invordering is extra ingehuurd wegens langdurige ziekte van enkele medewerkers. Daarnaast is er een nieuwe werkwijze geïntroduceerd waardoor vorderingen op administratieve wijze kunnen worden ingevorderd, bijvoorbeeld door het leggen van beslag op voorlopige teruggaven van de belastingdienst, bankrekeningen en op voertuigen (kentekenbrief). Tegenover de daarmee gemoeide extra kosten stond een significant hogere opbrengst van de invorderingen.

Een bijkomend financieel nadeel was dat door deze verbeterde werkwijze minder dwanginvorderingskosten in rekening konden worden gebracht. Deze opbrengst voor HHSK is daardoor ruim 20% lager dan geraamd.

Genoemde kostenoverschrijdingen hebben op het totale programma Heffing en Invordering geleid tot een overschrijding die buiten de toegestane marge van de begrotingsrechtmatigheid valt (5% met een maximum van € 250.000). Hiervoor is in de verenigde vergadering van maart 2010 verschoning (ook wel indemniteit) gevraagd, zodat de accountant bij de jaarrekeningcontrole deze overschrijding niet heeft meegewogen in het rechtmatigheidoordeel.

In 2009 is hard gewerkt aan de verbijzonderde interne controles op rechtmatigheid. Ook het proces van belasting heffen en invorderen is daar onderwerp van geweest. Hoewel het proces op zich goed is ingericht en functioneert, heeft de overschrijding op het aspect begrotingsrechtmatigheid plaats kunnen vinden. In 2010 worden maatregelen getroffen om over- en onderschrijdingen van deze aard en omvang te voorkomen. Te denken valt onder andere aan verbeterde rapportages en controles op het financiële systeem. Daarnaast is het van belang om verwachte noodzakelijke (buiten de rechtmatigheidsmarges vallende) over- en onderschrijdingen van betekenende mate tijdig in een begrotingswijziging aan de verenigde vergadering voor te leggen.

Algemeen

Een voordeel bij het product bestuur is veroorzaakt doordat het budget voor presentiegelden (€ 120.000) abusievelijk tweemaal was opgenomen in de begroting 2009. Het verschil ten opzichte van de begroting bij het product eigendommenbeheer wordt met name veroorzaakt doordat een incidentele verkoop in 2009 niet is gerealiseerd.

3. Resultaatbestemming

Onderdeel van de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) is dat de verenigde vergadering een bestemming geeft aan het resultaat per taak. Onder de oude Comptabiliteitsvoorschriften was dit ook reeds het geval. Hieronder worden de resultaten per taak opgesomd en voorstellen gedaan voor de bestemming daarvan.

Watersysteembeheer

Wij stellen u voor om het voordelig exploitatieresultaat van € 2,9 miljoen aan de reserve voor tariefegalisatie toe te voegen (resultaatbestemming). Het saldo van deze reserve bedraagt daarmee ultimo 2009 € 14,2 miljoen.

Zuiveringsbeheer

Wij stellen u voor om het nadelig exploitatieresultaat van € 3,1 miljoen aan de reserve voor tariefegalisatie te onttrekken (resultaatbestemming). Het saldo van deze reserve bedraagt daarmee ultimo 2009 € 0,4 miljoen.

Wegenbeheer

Wij stellen u voor om het voordelig exploitatieresultaat van € 0,5 miljoen aan de reserve voor tariefegalisatie toe te voegen (resultaatbestemming). Het saldo van deze reserve bedraagt daarmee ultimo 2009 € 1,4 miljoen.

4. Treasury

Deze paragraaf vloeit voort uit de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) en is bedoeld om financiële risico's in omvang te beperken.

Verrichte transacties

In het verslagjaar is voor een bedrag van € 10,8 miljoen aan leningen afgelost. In verband met ontvangen voorschotsubsidies voor dijkwerken van circa € 44 miljoen behoefde in 2009 geen leningen te worden aangetrokken. In de voorjaarsnota 2009 werd de financieringsbehoefte nog geraamd op € 15,6 miljoen. Er zijn in 2009 geen tijdelijk overtollige middelen uitgezet.

Toetsing kasgeldlimiet

Aangezien de financieringsrente voor kasgeld lager is dan de rente op de kapitaalmarkt wordt getracht om een zo groot mogelijk deel van de financieringsbehoefte te dekken met het aantrekken van kasgeld. Echter op grond van de Wet Fido is een maximum bedrag bepaald voor het aantrekken van kort geld. Het doel van deze norm is om de gevoeligheid voor renteschommelingen te beperken. De maximale financiering met kasgeld voor de waterschappen bedraagt 23% van het begrotingstotaal. Dit betekent dat de kasgeldlimiet voor 2009 op € 18,1 miljoen is vastgesteld.

In het verslagjaar werd de kasgeldlimiet niet overschreden. Het overschot ten opzichte van de kasgeldlimiet bedroeg in het eerste kwartaal € 6,3 miljoen, in het tweede kwartaal € 14,2 miljoen, in het derde kwartaal € 36,3 miljoen en in het vierde kwartaal € 21,9 miljoen.

Toetsing renterisiconorm

De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het waterschap bij het aanvang van het jaar. In de 'Uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden' is dit percentage voor de waterschappen vastgesteld op 30%. Voor HHSK is de maximale herfinanciering berekend op € 24 miljoen (30% van € 79,9 miljoen). In 2009 bedroegen de verplichte aflossingen € 10,8 miljoen en er zijn geen leningen in portefeuille met renteherziening, zodat dus ruim onder de renterisiconorm werd gebleven.

EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU) is in het verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort ('overheidstekort') van een lidstaat in principe niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Omdat ieder waterschap als mede-overheid medeverantwoordelijk is voor het Nederlandse EMU-saldo zijn er afspraken gemaakt tussen het kabinet en de decentrale overheden over het beheersen van het EMU-saldo. Dit betekent concreet dat in begroting en jaarrekening de waterschappen een overzicht opnemen van het verloop van het EMU-saldo. Uit het in de jaarrekening opgenomen overzicht blijkt dat het werkelijke EMU-tekort over 2009 voor HHSK € 6,6 miljoen bedroeg. De referentiewaarde (toegewezen EMU tekort) voor HHSK is € 8,1 miljoen. Het werkelijke tekort blijft daarmee € 1,5 miljoen onder de referentiewaarde

5. Balans

Risicoparagraaf

In de risicoparagraaf wordt een aantal zaken vermeld, waarover bij het samenstellen van de jaarrekening nog (financiële) onzekerheid bestaat en waarvan de uitkomst van invloed kan zijn op het jaarresultaat. In deze paragraaf gaan wij nader in op juridische procedures waarin HHSK momenteel is betrokken, die mogelijk financiële consequenties voor het jaarresultaat 2009 kunnen hebben.

Stichting beheer registergoederen Schieland

De jaarrekening 2009 van de Stichting Beheer Registergoederen Schieland (SBRS) is gereed en is in juni in het college van D&H besproken. Het boekjaar 2009 is met een nadelig exploitatieresultaat van € 126.290 afgesloten. Begroot was een nadeel van € 130.300. Het exploitatieresultaat wordt ten laste van de egalisatiereserve onderhoud installaties van SBRS gebracht, die inclusief deze onttrekking eind 2009 afgerond € 2 miljoen bedraagt.

6. Investerings

Tabel: lopende investeringskredieten in 2009

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Krediet	Verantwoord t/m 2008	2009	Restant krediet
Totaal lopende investeringen	97.880	16.855	19.947	61.078

Van het totale krediet van € 97,9 miljoen resteert per 31 december 2009 nog € 61,1 miljoen. Het totaal van de kredieten die worden afgesloten bedraagt € 15,7 miljoen. Ten opzichte van de oorspronkelijke ramingen wordt het totaal onderschreden met € 0,15 miljoen (1,0%).

7. Accountantsverklaring en rechtmatigheidsverklaring

De jaarrekening 2009 is gecontroleerd en goedgekeurd door Deloitte accountants. In het rapport van bevindingen wordt vermeld dat de financiële processen in controle zijn. Wel zijn nog een aantal verbeterpunten geformuleerd. Wij zijn verheugd te kunnen melden dat de accountant tevens een rechtmatigheidsverklaring heeft afgegeven. Hetgeen betekent dat door de accountant vastgesteld is dat HHSK in 2009 financieel rechtmatig heeft gehandeld, dat wil zeggen volgens alle wetten en door de verenigde vergadering vastgestelde regelgeving. Hiermee is een van onze ambities waargemaakt. Gezien de gevolgde indenniteitsprocedure in de verenigde vergadering van maart 2010 en het advies van de accountant om het budgetbeheer op het gebied van tijdig rapporteren te verbeteren is de verklaring geen reden om stil te zitten. In 2010 zal op de ingeslagen weg van leren, verbeteren en tegelijkertijd verbijzonderde interne controles op bijvoorbeeld het inkoopreglement worden verdergegaan. Het advies van de accountant zal worden geïmplementeerd.

De goedkeurende accountantsverklaring en rechtmatigheidsverklaring over 2009 zijn in de jaarrekening 2009 opgenomen.

8. Jaarverslag

Qua vorm en opzet is het publieksjaarverslag 2009 vergelijkbaar met dat van 2008. Het verslag heeft een eenvoudige vorm van acht pagina's en wordt verzonden naar alle relaties van HHSK. Het jaarverslag komt ook digitaal beschikbaar op de website. Daarnaast wordt het jaarverslag gepubliceerd in WaterWerken, de tweewekelijkse advertorial in de regionale kranten. Ook wordt er weer een beeldverslag gemaakt in de vorm van een filmpje door dhr. Helmer. Ter vergadering wordt een drukproef van het jaarverslag uitgereikt.

9. Voorstel

Wij stellen uw vergadering voor:

- De jaarrekening over 2009 vast te stellen en daarmee het college décharge te verlenen over 2009;
- In te stemmen met de hierboven in paragraaf 3 voorgestelde bestemmingen van de resultaten per taak;
- Het concept jaarverslag over 2009 goed te keuren.

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

secretaris-directeur,

dijkgraaf,

w.g.

w.g.

M.J.H. van Kuijk

mr. J.H. Oosters